

שיח ושיג בפרשה

"ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למיניהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו למיניהו וירא אלקים כי טוב: " (א',יב)

לעתים קרובות היה רבי נתן צבי פינקל מוכיח את תלמידיו להזהר בענייני ממונות בכל חומר הדין, לפי עומק ההלכה. בתקופה מסויימת השתרש נוהג, שעם הופעת ר' נתן צבי בישיבה לשאת שיחה מוסרית, היתה מתחילה ריצה בין התלמידים כדי לתפוס מקום סמוך לארון הקודש. ר' נתן צבי היה מוכיחם על כך ומקדים לפני שיחתו דברי ביקורת. הוא היה גם מעיר לתלמידים על אשר הם דוחקים איש את רעהו, ונמצא לפעמים כשאחד גובר שהוא דוחק את הזולת ונוטל את מקומו. צדיק משול לעץ שיש לו שורשים ואילו רשע משול לעשב בלי שורשים ר' נתן צבי היה מוכיח מהאילנות כשנבראו במעשה בראשית לא יצאו בערבוביה, אלא כל אילן גדל במקומו, מרוחק מחברו, כדי לא להכנס בגבול השני. והעשבים נשאו מהם קל וחומר לעצמם ומה אילנות שאין דרכן לצאת בעירבוביה שהרי גדולים הם וענפיהם מרובים, ואין ראויים לגדול רצופים ותכופים כי אם מפוזרים, אמר הקב"ה "למיניהו", שיצא כל אילן בעצמו בריחוק מחברו שיהא לו היכר, אנו כמו עשבים שרבים אנו ודרכינו לצאת תכופין ומעורבבים, ואם לא יזהר כל עשב לצאת לבד הרי אין אנו ניכרין זה מזה, על אחת כמה וכמה, מיד כל אחד ואחד יצא למינו. פתח שר העולם ואמר "יהי כבוד ה' לעולם, ישמח ה' במעשיו" שכולם זהירים במצוותיו (חולין ס', א' וברש"י).

סיים ר' נתן צבי על אחת כמה וכמה שעלינו ללמוד קל וחומר מהעשבים ולא לדחוק איש את רעהו.

(**"תנועת המוסר" לוקט ממורשת אבות)**

חברים הם כמו יהלומים יקרים, הם גורמים לך לחייך ומעודדים אותך להצליח, הם קשובים לך, הם תמיד שם בשבילך, אל תשאיר להם צלקות... ובטח לא בתוך בני משפחתך, כל העולם עומד על ויתור שנאמר באיוב "תולה ארץ על בלימה" העולם מתקיים בזכות מי שבולם את פיו בשעת מחלוקת ומריבה, ויש שכר גדול לפעולתו במיוחד שמדובר ביהודי שנאמר לא תשנא את אחיך בלבבך, ומספיק יש לעם ישראל שונאים מבחוץ ואם לא יהיה שלום בינינו לבין עצמינו אז הספינה תיטבע לכן החי יתן לליבו.

נספר מעשה: כדי לסבר את האוזן, כאשר שאלו את העצים מדוע כאשר מכה בכס הגרזן אינכם משמיעים קול, אף לא איושה קלה ולעומת זאת, כאשר מכה הגרזן בברזל נשמע קול צעקה המהדהדת למרחקים?

ענו העצים ואמרו: הגרזן הרי ברזל הוא ואנחנו עצים, אין בינינו שום קירבה, לכן, גם הכאב אינו גדול, כאשר מכה בנו הגרזן. אבל, כאשר מכה הגרזן בברזל, נשמעת צעקה גדולה, הרי אחים הם! כאשר אח מכה את אחיו מה נורא הכאב, וכמה מצטער הוא!

לכן, הבה נשתדל לא לפגוע איש ברעהו שהרי כולנו אחים, מצד הנשמות רק שגופינו ניפרדים ואם בית המקדש נחרב בגלל שנאת חינם עליו להבנות על אהבת חינם ואז יבוא משיח שנאמר והשלום האהבו זאת הדרך היחידה להנצל מהגלות המרה שסובלים עם ישראל מי זה הרבה שנים.

אהבת ישראל

אדם שגידול בניו לא עולה יפה

מי לא מבין, שהדבר היקר ביותר לאדם הוא הצלחת הבנים. ואם כן, מכאן יכולה לבוא קנאה וצרות עין למי שלא עלה יפה בגדו לגדל בניו בהצלחה ורואה בכך אצלת גד מצדו וחריצות בחברו, ואם כן, איך לא יצא לבו מקנאה!

עליך להתבונן:

לא תמיד בנים מקלקלים זה תוצאה של אצלת גד. אברהם אבינו, עליו השלום, היה לו בן - ישמעאל, ליצחק אבינו, עליו השלום, היה בן - ישור, חזקה המלך לא רצה להנשא כי ראה ברוח קדשו שעתידים לצאת ממנו שני בנים רשעים.

ועוד הרבה צדיקים וכשרים ראינו שהצלחתם בבניהם לא עלתה יפה, ולעמדתם אנשים פשוטים, ופעמים גם כאלה שלא טרחו כָּלל בחנוך בניהם, ואפילו יותר - ישנם כאלה ששלחו בניהם לחנוך חלוני ולא חרדו על הצלחת בניהם כָּלל, ואולי גם להפך, והנה פלא - בניהם גדלו ופָּרְחוּ ונהיו למאורי הדור.

התשובה לכך:

הנסתרות לה' אלקינו!

וכמו שאמר הנביא ישעיה לחזקה שלא רצה להנשא, על אף שטענה צודקת היתה לו לאי רצונו להנשא - שלא יביא רשעים לעולם, וענהו ישעיה: בהדי פבשי דרחמנא למה לך! [בסודותיו וסתריו של הקדוש ברוך הוא אל תתעַרְבּוּ!]

ישנם דברים שהם כבבשונו של הקדוש ברוך הוא ומכסים מפל בריה, ולכן, בהרבה מקרים, הדברים נעלמים ונסתרים מאתנו וידועים רק לבורא עולם למה זה זכה לבנים טובים וזה לא, לכן עשה אתה את שלך. (הרב יעקב ישראל לוגאסי)

אמונה

לג. על-ידי אמונה הקדוש-ברוך-הוא יסלח לך על כל עוונותיך. (ספר המידות)

נקודה למחשבה

האם גם לכלה מתכפרים העוונות

בשו"ת דברי יציב (אבן העזר סימן עב) הוכיח שגם לכלה מכפרים את כל עוונותיה, וראיה לכך, דהנה לאשתו של עשו קראו 'מחלת', וצריך ביאור, למה קראו לה כך אם רק לו מוחלים ולא לה, והיה צריך לרמוז ענין המחילה בשמו ולא בשמה. אלא רצו רבותינו לרמז, שגם לה נמחלים עוונותיה לאחר החתונה, ולכן רמזו זאת בשם 'מחלת', ללמד שגם לה נמחלים העוונות. ע"ש.

וכן כתב בשו"ת יביע אומר (שם), והוסיף שאף שמהר"י בן חביב בפירושו 'הכותב' לעין יעקב (פ"ג דבכורים) כתב, דהיינו טעמא דחתן נמחלים עונותיו, לפי שנושא אשה כדי להישמר מן העריות ולקיים מצות פרו ורבו, ומורה שיש בו שלמות הפעולות וכו'. ועוד שהחתן נהפך לאיש אחר, שמקודם היה לו להשתדל להשגת שלמותו עם עצמו לבד, ועתה נתחדש ונוסף שלמות יותר כולל, כי נתחייב להשתדל איך ישיג שלמות הנהגת הבית. ע"ש. ומאחר שכל זה לא שייך כל כך אצל הכלה, לכאורה לא ימחלו לה עוונותיה ביום החופה. מכל מקום יש לומר, שמאחר והכלה מסייעת לחתן לקיים מצוה רבה של פרו ורבו, ובלעדיה לא היה יכול לזכות החתן בשלמות זו, ראויה מצוה זו שתגן למחילת עונותיה גם כן. ע"ש. וכן כתב להדיא בספר התשב"ץ (סימן תסה).

כתב בספר עלינו לשבח (חלק א עמוד שסד) שהאדמו"ר מגור בעל ה"בית ישראל" היה מזהיר מאוד כל חתן שבה להתברך מפיו, שלא יאבד מתנה זו של מחילת העוונות ביום הנישואין, ויזכור שניתנת לו אפשרות לפתוח דף חדש.

תלמיד חכם שעצם השתתפותו בחתונה גורמת שמחה לחתן או לכלה, יצא בזה ידי חובת המצוה. { ספר בית חתנים (פרק יז סעיף ה) בשם מרן הגאון רבינו עובדיה יוסף והגרי"ש אלישיב שליט"א. } (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

"להבין בערך התורה" / י. ויין.

ר' דונש הגביר מגדולי עשירי רוסיה היה. מתוך חיבתו הגדולה לתורה וללומדיה, נוהג היה לפזר מממונו להחזקתם של מוסדות תורה רבים, אך מן החביבות ביותר עליו הייתה ישיבת נובהרדוק. כשהיה מרן הסבא מנובהרדוק זצוק"ל נכנס לביתו, היה ר' דונש פותח את הכספת בפניו ומאפשר לו לקחת כפי צרכו ללא כל מניעה מצידו.

השמועה בדבר נדיבות ליבו של ר' דונש, עשתה לה כנפיים עד שנתפשטה בכל רחבי רוסיה הגדולה, ואנשים שונים היו מתדפקים על דלתו בכדי לזכות ממתת ידו הרחבה.

באחד הימים הופיע בביתו רב צעיר, ור' דונש שמכבד תלמידי חכמים היה, הכניסו לביתו וכבדו בכבוד רב. הרב הצעיר שטח באוזניו את צרכיה המרובים של ישיבתו. הקשיב ר' דונש לדבריו בסבלנות אולם נתן לו סכום פעוט במיוחד. לפני שנפרדו שאלו הרב בנימוס, מדוע כאשר נכנס אצלך מרן ה"סבא" מנובהרדוק, אתה פותח בפניו את אוצרותיך ברוחב לב, ואילו לי הענקת סכום מועט ביותר?

השיבו ר' דונש: "ראה נא כבודו, הבדל גדול בינך ובין ה'סבא'. כפי שראות עיני באת אלי בבגדי שבת. מן הסתם אף רחצת וסכת את גופך טרם לבישתם. על דלת ביתי נקשת במתינות, כדי שלא אתכעס על "חוצפתך" חלילה. את ידי לחצת בעדינות, כראוי לאדם העומד בפני עשיר. אתה מדבר עימי בגוף שלישי, ולא נחה דעתך עד שקראתני רבי. אלא שידוע אני, כבוד הרב, שאיני תלמיד חכם, שהרי לא למדתי מימי. נמצא שאם מכבדני אתה כבוד רב, אין זה אלא בעבור עושרי הרב שבו נתברכתי. מן הכבוד אותו רוכש אתה לממוני, למד אני כי חשוב הוא הממון בעיניך עד למאוד, ומתוך כך מתאבן ליבי ומתקשה אני לפזרו לצדקה. ממך, המשך הגביר, לומד אני להחשיב ולייקר את מעלתו של כספי, מה אם כן הפלא שבבואך אלי מעדיף אני לשומר לעצמי.

לעומת זאת, כאשר נכנס אצלי מרן ה'סבא', בבגדי חולין הוא בא, ומן הסתם אף אינו רוחץ את גופו לפני כן. נוקש הוא על דלת ביתי בתביעה, ומתיישב על כסאי ללא בקשת רשות. עוד בטרם מספיק אני להתיישב לצידו, הוא מייסרני בדברי כיבושין בניגון מוסרי, וכך הוא אומר: 'דונש'ל דונש'ל, מה יהיה אתך? איי איי איי... דונש'ל חביבי... הרי יותר מכסף אין לך כלום! כמה תורה למדת, דונש'ל? אה? מה תקח אתך למעלה? איי איי איי'.

וכשמגן מרן ה'סבא' ניגונים אלו, המשך ר' דונש וסיפר לאותו רב צעיר, "נכנסים הם בליבי כמדקרות, מרגיש אני את עצמי שפל ובזוי כציץ נובל. באותם רגעים מבין אני עד כמה פחות ערכו של כספי. מיד מתרחב ליבי ופותח אני בפניו את אוצרותיי. שהרי אם אני לא זכיתי לתורה, לפחות אזכה לתמוך בלומדיה!!!"